

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

	p.
DENYS Bertrand Guido Gezelle, huisvriend der van Caloens te Loppem	132
POLLET Jules De "Veltmeulen" te Zedelgem	156
CAPPON Géry De onderpastorie van Zedelgem in de periode 1735 - 1775	161
Op de boekenplank	165
Kringleven	166
Inhoud 3de jaargang	168

REDAKTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele	St.-Laurentiusstraat	12	Zedelgem
Géry Cappon	Schattingbeekstraat	3	Zedelgem
Patrick Arnou	B. J. Lievensstraat	2a	Zedelgem
Victor Deceuninck	Groenestraat	29	Zedelgem
Jules Pollet	Sint-Elooistraat	16	Zedelgem
Leon Claeys	Ruddervoordsestraat	40	Zedelgem
Jozef Vandenbroucke	Kon. Albertstraat	2	Veldegem
Gaston Commeyne	Rembertstraat	6	Veldegem
Bertrand Denys	Rozenlaan	13	Loppem

Lidmaatschap: 200 F

P.C.R. 001-0771018-41

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Studies verschijnen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijdschrift
en de auteur.

Verantwoordelijke Uitgever:

Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

L. S.

Ben jij tevrêe met mij, mijn vriend,
Of niet, dat wild'ik weten.
Je zegt me nooit hoe jij me vindt.
Hoe kan ik het dan weten ?

Het jaar is weer voorbij, mijn vriend.
Zal jij me weer vergeten
en wachten tot 'k je wedervind ?
Mijn vriend, dat wild'ik weten.

Het wordt weer mooi met mij, mijn vriend.
Blijf schakel aan mijn keten
en meld me vóór 't nieuwe jaar begint:
"Blijf lid!" Dat wild'ik weten !

Zilleghem

GUIDO GEZELLE

HUISVRIEND DER VAN CALOENS TE LOPPEM.

Bertrand Denys

Even voorbij de Loppemse dorpskom, richting Sint-Michiels, rijst midden de oaze van een park, een majestueus, neo-gotisch kasteel op. Het werd in 1859, in opdracht van de Brugse baron Charles van Caloen opgetrokken naar een plan van de beroemde bouwmeester Edward Pugin (1). Die architect werd aan de familie van Caloen warm aanbevolen door de bevriende bisschop van Brugge. Mgr. Malou had net door deze Edward Pugin de plannen voor een landhuis te Sint-Michiels laten tekenen (2). Toen het metselwerk aan het kasteel moest starten, veranderde Charles van Caloen echter van mening. De te Engelse stijl van Pugin moest een Brugser accent krijgen (3) en daarom werd een beroep gedaan op een andere architect, Jean-Baptiste Béthune (4), lid van het beroemde, Kortrijkse, adellijke geslacht en ex-medestudent van Charles van Caloen te Leuven.

De "Geschiedenis van Loppem" (5) vermeldt op p. 138 dat "Gezelle een regelmatige gast was op het kasteel" en dat

"Lodewijk van Caloen zijn leerling was". Dit laatste is onjuist. Niet Lodewijk, maar Joseph van Caloen (6) was Gezelles leerling te Loppem.

In een artikel in Biekorf (12de jaar, in Bloei maand, 't jaar 1901) heeft L. Gh. het over de "Ongeboekte rijmreken van Guido Gezelle" die nu nog op de muren van de ontvangstzaal van het kasteel te vinden zijn. Voegen

we daar de mondelinge overlevering in de familie van Caloen aan toe en er zijn m.i. redenen te over om aan te nemen dat de Brugse priester-dichter geregeld te gast was te Loppem.

Zo wordt verteld hoe de logé Gezelle 's nachts vaak de nachtegaal stiekem in het kasteelpark ging beluisteren (7). De smalle, geboende, houten trap was hem echter op een keer fataal. Heel het kasteel stond in rep en roer en op bevel van de kasteelvrouw moest een mooie, brede trap geïnstalleerd worden.

Het was de fijnzinnige, kunstminnende barones Charles-Marie Joseph van Caloen, geboren gravin Savina-Louisa-Joséphine de Gourcy Serainchamps (8), die rond zich een schare kunstenaars, geestelijken en gezagsdragers verzamelde als in de 18de-eeuwse Franse salons. Enkele regelmatige gasten waren Mgr. Malou, Mgr. Faict, Mgr. Wemaer, Georges Mann, Felix Béthune, Edward Pugin, J.-B. Béthune sr., J. Sutton, kardinaal Wiseman, James Weale, kan. W. Tanghe, Karel van Robaeys... (9). Ook Guido Gezelle zocht geregeld deze kring op. Dit kan op het eerste gezicht vreemd lijken, want het beeld dat wij van de priester-dichter hebben, getuigt eerder van mensenschuwheid. Weinigen weten echter dat Gezelle een graag geziene gast was bij adellijke families. In zijn biografie van Guido Gezelle (Ontmoetingen) schrijft Karel de Busschere over "bepaalde aristocratische families (de nakomelingen leven nog) die aldra de fijnbesnaarde, polyglotte, geleerde cultuurmens op alle attenties die 'la haute bourgeoisie' destijds t.o.v. haar salonpriesters aan de dag placht te leggen, onthaalden (p. 19) (10). Ons artikel beperkt zich tot de relatie van de dichter met de Loppemse familie van Caloen.

Op donderdag 22 september 1864 werd Jan Faict (11) tot bisschop van Brugge aangesteld, in opvolging van de overleden Mgr. Malou. De wijding had plaats op dinsdag 18 oktober 1864. De volgende dag werd er na de plechtige intrede van de nieuwe bisschop in Brugge, een banket aangeboden op het kasteel van Loppem (12). Naast de Engelse prominente geestelijken, kardinaal Wiseman (13) en Mgr. William Clifford, mocht ook de vice-rector van het Engelse Seminarie te Brugge (14), de anglofiel Guido Gezelle, aanzitten. Was het Gezelles goede relatie met de nieuwe bisschop (zijn vroegere superior in het Klein Seminarie te Roeselare en eveneens anglofiel) of zijn belangrijke functie als mededirecteur van het Engels Seminarie die hem een uitnodiging voor het banket bezorgden? Of behoorde Gezelle misschien al tot de kring van bezoekers van het kasteel?

Vóór 19 oktober 1864 konden wij geen enkel bezoek van Gezelle aan het Loppemse kasteel of een ander relatie-spoor met de familie van Caloen ontdekken. Hier situeren wij bijgevolg het begin van een lange en duurzame vriendschap tussen de van Caloens van Loppem en Guido Gezelle.

Eén jaar later, in 1865, bereikt de oudste zoon en derde kind van Charles van Caloen, Joseph, de leeftijd om zijn humaniora aan te vangen. De ouders beslisten een preceptor (= huisleraar) in dienst te nemen, want de middelbare studies moesten tussen de veilige muren van het nieuwe kasteel gevolgd worden om "certainement de sauvegarder mon innocence car ils connaissent le danger du contact des mauvais compagnons dans les collèges même les plus chrétiens" (15). Het bleek heel moeilijk een geschikte, jonge priester-leraar te vinden. Tenslotte viel de keuze op L. Lefebvre, een jonge seminarist uit het bisdom Amiens. Mgr. Faict zou voor een privé-leraar

Joseph van Caloen met
zijn preceptor, E.H.
L. Lefebvre.

Nederlands zorgen. Hij vroeg daarvoor niet minder dan de kersverse onderpastoor van de Sint-Walburgaparochie te Brugge, Guido Gezelle (16), die toen al enige faam genoot als dichter. Maar ook als bijtende journalist van het politieke weekblaadje "t Jaer 30" (17), was hij in Brugse politieke kringen bekend. Vooral edellieden bedreven toen politiek. Zo ook Charles van Caloen, eerst als burgemeester van Loppem (1848-1891), daarna als provincieraadslid (1864) en senator (1867).

Gezelle aanvaardde de leeropdracht, waarvan ook de frans-talige barones van Caloen gebruik zou maken om Nederlands te leren.

Op het eerste gezicht lijkt die interesse voor het Nederlands, van een adellijke familie vreemd. Toch was dit voor de 19de eeuw niet ongewoon. In het eerste deel van zijn studie over de Westvlaamse Provincieraad (1836-1921) schrijft Luc Schepens: "...tijdens de 19de eeuw werd in de adellijke families het Frans en het Nederlands zonder onderscheid - en vooral zonder "intrinsieke waarde" - gebruikt. Tegenover pachters, het dienstpersoneel, de plaatselijke bevolking, gebruikte men hun taal: het Vlaams. In familieverband sprak men zowel Vlaams als Frans en vaak en mengeling van beide. Bij officiële of plechtige gebeurtenissen, en in alle manifestaties van culturele aard, bedient men zich van het Frans, omdat dit de taal was van een cultuur waarin men was opgevoed en

die men had geassimileerd" (p. 297) (18).

In de Jubileumuitgave van Gezelles werk vinden we Nederlandse brieven van Gezelle aan de kasteelvrouw van Loppem terug. Zij antwoordde altijd in het Frans (19).

In mei 1860 verscheen " Een Noordsch en Vlaemsch Messeboekske" waarmee Gezelle zijn belangstelling en zorg voor het Noorse missiegebied uitdrukte. In 1869 wordt Gezelle door Mgr. Wemaer (schatbewaarder van het Noordpoolwerk) gevraagd de geestelijke leiding op zich te nemen van een "Comité des Dames zélatrices de l'oeuvre des Missions du Pôle Nord" waarvan Mevr. van Caloen- de Gourcy voorzitter was (20).

In de "Dagklapper" van het parochieblad van Brugge van 3 december 1961, heeft wijlen E. H. Michiel English het over lesnotities en opstellen, geschreven door Joseph van Caloen en gericht aan "Mijnheer van Rond den Heerd 's Verwers Dijk 19, Brugge" (21). In het Provinciaal Archief bevindt zich de briefwisseling tussen Joseph van Caloen en Guido Gezelle, merkwaardig genoeg, helemaal in het Frans. We moeten bekennen dat in geen enkele brief met een woord gerept wordt over privé-lessen Nederlands. Wel moet gezegd dat vanaf 1869, Nederlandstalige bijdragen van Joseph van Caloen verschenen in Gezelles weekblad Rond den Heerd (22), o.a. "De vier kruisreliquien" en lezersbrieven.

Er is al heel wat discussie geweest over de taal van die bijdragen. Sommigen menen Gezelles hand achter elk artikel waar te nemen, anderen zijn overtuigd dat de dichter de artikels van de jonge, Franstalige baron vertaalde.

Nog anderen twijfelen helemaal niet aan de authenticiteit (23).

In september 1976 bezochten wij het kasteel van Loppem en konden enkele kleinigheden uit de nalatenschap van Mgr. Gérard van Caloen (= Joseph van Caloen), abt van Olinda, bekijken. Tot onze verrassing vonden wij een schrift met harde kaft terug, waarin de Franse versie van "De vier kruisreliquien". Daarop volgde de Nederlandse vertaling met correcties in de marge. Het handschrift van de correcties boeide ons uitermate en leek sprekend op dat van Gezelles correcties van de drukproef van het inlegblad in Rond den Heerd, waarbij de eerste uitgave van De Bo's "Westvlaamsch Idioticon" (24) werd aangekondigd (Brugge, Kruismaandag, 't Jaar O.H.J.C. 1870).

Joseph van Caloens artikels in het weekblad Rond den Heerd werden in 1871 verzameld uitgegeven onder de titel "Triumphe van het heilig kruise Christi Jesu, dat is de geschiedenis van de Vier Kruisreliquien die vereerd worden ofte die eertijds vereerd wierden te Dordrecht in Holland, te Middelburg in Vlaanderen, in Onze Lieve Vrouwe kerke te Brugge ende te Sinte-Kruis, nevens Brugge, samengebracht en uitgegeven door een lid van de Sint-Thomas- en de Lucasgilde", Brugge, MDCCCLXXI, Steendrukkerij J. Petyt, met vier platen. Er verschenen twee uitgaven. Met bewijsstukken kostte het werkje 1,25 fr., zonder 50 cs. De naam van de schrijver komt op de titelbladzijde niet voor.

Bij het schrift vonden we ook een notitieboekje met namen van intekenaars op het werkje, meest geestelijken. Ook de naam Gezelle prijkt ertussen met de opmerking dat hij aan de drukker zou betalen.

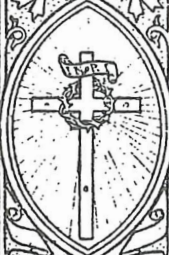
Lignum Crucis per particulas per unversum orbem sparsum est

S. cruce. m.

Triumphe van het heilig kruise
Christi Jesu,
dat is de geschiedenis van de
Vier Kruisreliquien

die vereerd worden
ofte die certijds vereerd wierden
te Dordrecht in Holland,
te Middelburg in Vlaanderen,
in Onze Lieve Vrouwe kerke te Brugge
ende te Sinte-Kruis, nevens Brugge.

samengehecht en uitgegeven door
Een lid van de
Sinte-Thomas- ende Lucas-Gilde.

VECTURAE AVE IPSA UNICA

Brugge.

CIO IO CCC LXXI.

Het manuscript bewijst voldoende dat Joseph van Caloen zijn bijdragen in zijn moedertaal (het Frans) schreef en ze achteraf met Gezelles hulp (in het kader van de Nederlandse lessen ?) vertaalde. In een brief aan Gezelle, van 3 maart 1869, bekent Joseph van Caloen immers zelf: "comme je ne connais pas assez le génie de votre belle langue nationale, pour oser m'en servir, il est écrit en français. Si vous voulez je le ferai traduire mais peut-être préférerez-vous le traduire vous-même dans le style propre au Rond den Heerd, et y faire tous les changements que vous jugerez convenables". In een brief van 21 mei 1869 klinkt het nog eens: "D'après votre conseil j'ai essayé de l'écrire en flamand du premier jet; je crains de n'avoir pas réussi, et même de n'être pas compris par vous. Si vous trouvez le flamand trop mauvais et fautif, je vous prie de me le faire savoir que j'écrive la suite en français; en tous cas, veuillez le refondre entièrement, et le rendre un peu moins indigne de paraître dans votre journal" (25).

Vast staat in elk geval dat Joseph van Caloen, samen met zijn vriend J.-B. Béthune jr. (26) in de jaren vóór 1871 tot de redactie van Gezelles weekblad Rond den Heerd behoorde (27). Hierover schrijft Jos. van Caloen aan zijn vriend, in een Nederlandse brief van 1870: "Niettegenstaande dit ongeluk, verhoop ik vastelijk, dat gij, tegen de naarste Rond den Heerdsche vergadering, op een nieuw gelijk te laatste keer, zult herbeginnen..." (28).

Op donderdag 29 juli 1869 zat Gezelle nog eens aan op een banket op het kasteel te Loppem, samen met de bisschop Mgr. Faict, vicaris Wemaer, Félix Béthune en leden der families Gilliodts, De Wappenaer en Visart de Bocarmé (29).

Met Gezelles steun werd Jos. van Caloen op zeventienjarige leeftijd bestuurslid van de "Société Archéologique de Bruges", in opvolging van Louis Gilliodts - Van Severen (30). Als lid van de "Gilde de St.-Thomas et de St.-Lus" trok hij in 1868 op reis naar Duitsland. In het "bulletin" van deze gilde schreef de toen vijftienjarige Loppemnaar een verslag van de studietocht in het Frans en in Rond den Heerd van 1869 vernemen we in briefvorm de wetenswaardigheden van de uitstap in het Nederlands (31).

De meeste sporen van de relatie tussen de adellijke familie van Caloen en Guido Gezelle situeren zich in de periode 1864-1872 en verwijzen hoofdzakelijk naar Jos. van Caloen. In 1872 streeft deze laatste binnen bij de Benediktijnen te Maredsous en Gezelle verhuist in september 1872 naar Kortrijk. In een brief van 8 oktober 1872 schreef Jos. van Caloen aan de dichter over dit "changement qui vous éloigne tant d'ici" en "c'est un véritable chagrin pour moi de ne plus vous trouver à Bruges...". Meteen deelt hij zijn naderende intrede bij de Benediktijnen mee. Gezelles antwoord hierop verscheen al in de "Jubileumuitgave" (32): "La bonne et grande nouvelle que m'annonce votre lettre ne m'a pas surpris du tout; elle m'a réjoui et consolé; je vous félicite ainsi que vos chers Parents et toute votre famille; j'espère qu'entretiens nous resterons en union de prières et de bonnes intentions et que le bon Dieu daignera bénir et faire prospérer pour sa gloire tout ce que nous penserons, dirons et ferons". Dit is een staaltje van Gezelliaans Frans. De jonge edelman stuurt de dichter daarop nog een foto als herinnering, waarvoor deze laatste bedankt: "Je vous remercie pour votre beau portrait" (33).

Er is in de briefwisseling ook nog sprake van een geleende gravure van de van Caloens, die bij Gezelle ergens zoek moet zijn geraakt bij het verhuizen naar Kortrijk. Veel later, in een brief aan A. Duclos van 1874 (34), herinnert de dichter nog eens aan deze zaak. Hij zit er erg mee verveeld: "Ik heb veel moeten hooren van Jos. van Caloen en bijzonderlijk van Madame omdat ik ze (= de gravure) verloren had: zij behoort ievens de Carmelitessen van Brusselle (?) die ze instanter reclameeren. Zie e keer waar dat scheidt a.u.b.". Duclos was in 1871 hoofdredacteur en eigenaar van Rond den Heerd geworden, waarin de prent vroeger verschenen was. Gezelle voegt er nog aan toe: "Ik zou moeten schrikkelijk mis zijn of de prente die in Rond den Heerd VIII-285 staat is gedrukt van de plate om dewelke ik te Brugge geheel mijn huis omverre gezocht hebbe en u zoo dikwijls gevraagd".

Dom Francis de Meeûs publiceerde in zijn artikel over Gezelle en Jos. van Caloen in "Les Cahiers de Saint-André" een onuitgegeven brief van Jos. van Caloen aan Gezelle, uit 1878 (Maredsous, 1er Août). Daarin nodigt de jonge prior de dichter en onderpastoor uit monnik te worden in Maredsous: "Je me dis sans cesse que vous êtes appelé à devenir un fils de Saint Benoît. Je prie l'Esprit-Saint de vous éclairer et de vous répondre à l'appel de Dieu, si c'est bien lui qui se fait entendre". Hoe Gezelle hierop reageerde, blijkt onbekend te zijn (35).

Na 1872 richt Gezelles briefwisseling zich meer naar de barones Ch. van Caloen - de Gourcy, die zich in 1891-1892 persoonlijk inzette om de huizen waar het H. Bloed verborgen werd voor de Spanjaarden (1578-1584) en voor de Fransen (1797-1812)(1812-1819), van een gedenksteen te voorzien. Voor de teksten roept ze Gezelles hulp in.

"Je ne vois pas marqué dans votre lettre, Madame, si vous désirez que les dites inscriptions soient en vers ou en prose. Je crois la prose préférable, mais c'est vous qui déciderez," schrijft Gezelle op 17 december 1891 aan de kasteelvrouw. Eventjes droomt de dichter: "Bien de bons et très agréables souvenirs se sont réveillés dans moi à la lecture de votre lettre" (36). Op 20 januari 1892 meldt hij dat "4 projets d'inscriptions" (37) opgestuurd zijn.

In een artikel in "Biekorf" (1892) (38) heeft H. Rommel het over de opschriften die door Gezelle en mevr. Ch. van Caloen werden aangebracht: "Het eene zal welhaast op den gevel prijken der Carmelitessen, en het ander op een prachtig huis t'einden de Wollestraat... De drie opschriften zijn het werk van Meester Guido Gezelle".

Een brief van 7 maart 1892 is dan in het Nederlands en Gezelle maakt allusie op een brief van de barones van 24 februari "waarbij gij zoo goed waart mij te uwer tafel te verzoeken, tegen zondag aanstaande". Hij moet de uitnodiging echter afzeggen, want "Sedert mijn laatste schrijven hebbe ik, de Leije overstekende, misstapt, met een koud voetbad en gestuikte leden te huis gekomen; daarna hebbe ik de influenza gekregen, met eenen geweldigen hoest, zoodanig dat ik in zulken staat naar Brugge niet en durve komen." (39).

Wie nu het oude kasteel van Loppem bezoekt, wordt door de gids gewezen op de verzen van Guido Gezelle die op de muren van de ontvangstzaal te lezen staan. Ze werden geschreven als aanvulling bij de wandschilderijen van een andere vriend des huizes, de Duitse schilder August Martin uit Keulen. L. Gh(ijs) vertelt in "Biekorf" (1902) (40) over het ontstaan van deze "Ongeboekte rijmreken

van Guido Gezelle": "Tijdens een bezoek werden bedoelde rijmreken gemaakt. Gezelle was gezeten voor het voltooide schilderwerk (41), dat middeleeuwse gebeurtenissen uit Vlaanderen's geschiedenis voorstelt. Hij beschouwde aandachtig het kunstgewrocht, en zette 't over in rijmreken van middeleeuwshen trant, op eene strook papier die hij op zijn knie liet rusten."

De Carolus Boromeus salon, ook wel de blauwe damessalon genoemd, is overvloedig versierd met beeldhouwwerk op de schoorsteenmantel en met kleurrijke fresco's op de muren, voorstellende allerlei vrome legenden in verband met de devotie tot het H. Bloed. Guido Gezelle, wiens geschilderd portret men achteraan ziet staan, dichtte de verzen die de uitgebeelde tafereelen verklaren.

Gezelle bekend in een brief van 12 augustus 1894 (42) aan Ernest van Caloen (43): "Het al te vriendelijk onthaal dat ik op het casteel kwam te genieten is de schuld dat ik het afschrijven (van de rijmreken) verwaarloosd heb." De dichter bezat geen afschrift van de verzen. In 1894 waren "de rijmreken" echter nog niet compleet: "In 't korte hoop ik, zullen nog twee drie ontbrekende opschriften gereed zijn." Over Sint-Arnold van Tiegem (11de eeuw) dichtte hij:

*Toen men duizend achtig ende zeven
las ten incarnatioene geschreven,
zoo was Sint Arnoud, in dit land,
een vroom bisschop ende sant.*

Een niet onbelangrijk deel van Gezelles poëtisch werk bestaat uit gelegenheidspoëzie. Gezellianen speuren nog altijd ijverig naar onbekende gedichten van de meester. Voor het jonggestorven zoontje van hogergenoemde Ernest van Caloen, Lodewijk (1890-1897), schreef Gezelle ontroerende verzen (44):

*Hoe hebt gij losgedaan
de liefdebanden,
die u en ons, o kind,
te zamen spanden ?
Hoe hebt ge uw vrienden al,
hoe ons verlaten,
die, naast u nêergeknield,
te bidden zaten ?*

...

Naast het religieuze en artistieke aspect, zat aan de relatie van Caloen-Gezelle ook een politiek tintje vast. Dit is tot op heden echter onvoldoende onderzocht. Gezelle werd in 1864, op aandringen van Mgr. Faict, hoofdredacteur van "'t Jaer 30", een katholiek, politiek

Brugs weekblad, om te strijden met de pen tegen de bitse liberale "Westvlaming" die een anti-religieus klimaat te Brugge poogde te scheppen. In 1863 had een katholiek gelegenheidskrantje al electorale vruchten afgeworpen. De onderpastoor van Sint-Walburga zal toen wel niet vermoed hebben hoeveel moeilijkheden hij zich nog op de hals zou halen met die nieuwe taak. In 1867 kende hij al financiële problemen, waarvoor hij steun vroeg aan de familie Rapaert de Grass, die ze echter weigerde. In 1868 werd het blad gerechtelijk veroordeeld in de affaire van Sint-Denijs (het geuzenkerkhof). Brandstichtingen te Sint-Denijs zouden het gevolg geweest zijn van de verschenen artikels in "'t Jaer 30" (niet ondertekende stukken van Gezelle en Amand van Eecke, een latere Loppemse pastoor).(45)

In 1864 werd België bestuurd door de liberale regering Rogier, die door haar secularisatiepolitiek op het gebied van kerkhoven en kerkfabrieken de katholieke minderheid tartte. Toen greep de geestelijkheid in (46). Zo verloren de liberalen in 1863 de zetel van hun voorman Paul Devaux (47) te Brugge, zelfs na herverkiezingen in 1864. In 1867 werd Charles van Caloen tot katholiek senator voor Brugge verkozen, "enlevant ce siège aux libéraux, dont Bruges avait été jusqu'alors une citadelle imprenable" (48). Deze Loppemse burgemeester kreeg in "'t Jaer 30" heel wat journalistieke steun van de vriend des huizes Guido Gezelle.

Voor de parlamentsverkiezingen van 11 juni 1867 (door Gezelle een "gaaischietinge" genoemd) stond het katholieke Brugge in rep en roer wegens de verplichte verhuis van de Capucijnen (weg van de Vrijdagmarkt, voor het bouwen van het nieuwe spoorwegstation) door het liberale gemeentebestuur. Er ontstond een hevige kiesstrijd

die uitliep op een katholieke overwinning. Charles van Caloen werd verkozen en Gezelle kon triomferen in zijn "Jaer 30":

*Ons Caloentje
Dat Capoentje
't Mag wel preusch naar Brussel gaan.*

Op 6 juli 1867 roept hij de kiesstrijd en -uitslag nog eens voor de geest in twee liedjes. Het eerste laat inhoudelijk de liberale klok horen (de vorm toont hier de spottende Gezelle op z'n best!):

*'t Is gedaan, gedaan, gedaan,
Caloentje krijgt een buize
't Is gedaan, gedaan, gedaan,
Caloentje heeft er gestaan.
De kiezers willen niet meer weten
Van g'heel dien bucht van papenboel,
Die 't mensdom plagen, en opeten
't Geld van den burger da's hun doel;
(...)
Wy willen onze steun niet geven,
Aan dat kapoentje van Lophem;
(...)
Wat zou Caloentje gaan vertellen,
Den katholieken kandidaat,
Hoe zou hy dat te Brussel stellen,
By de geleerden ui 't Senaat.
Voor Brugge waar 't een schande,
Moest dit wel ooit geschien;
(...)*

In het liedje van de katholieken trekt hij alle registers open:

*Komt menschen 'k zal 't u laten weten,
Waarom dat ze altyd "papenboel"*

Baron Charles van Caloen, senator.

*met cappesyntjes willen eten.
Progres en vryheid schynt hun doel.
Maar 't is om ons te temmen,
Te leevren aan den Staat,
(...)
Niet te doen, te doen, te doen,
Pilatus heeft een buize:
Niet te doen, te doen, te doen,
En viva van Caloen.
(...)*

(49)

Die journalistieke steun zal Charles van Caloen wel ontvangen hebben op voorspraak van zijn oud-studiemakker te Roeselare en vriend des huizes, bisschop Faict.

De relatie Gezelle - van Caloen was dus niet louter kunstzinnig of hooggestemd geestelijk van aard. Met baron en barones Charles van Caloen en hun zonen Joseph en Ernest had Gezelle vriendschappelijke betrekkingen, telkens van een andere aard naargelang het de moeder, de vader of de zonen gold. Dat het een hechte vriendschap moet geweest zijn, staat buiten kijf. Tweeëntwintig jaar na Gezelles dood kon Joseph van Caloen (toen al bisschop) in 1921 nog getuigen in "Mes mémoires" (50):

"D'autre part je subis l'influence bienfaisante d'un saint prêtre de grand valeur littéraire: Guido Gezelle... Il m'attira dans son orbite avec plusieurs autres jeunes prêtres et laïques. Nous formions une petite société littéraire dont Gezelle était président... L'organe de cette société s'appelait "Rond den Heerd". J'y fis mes premières armes. Dans une langue qui n' était pas réellement ma langue maternelle mais que j'aimais et estimais".

november 1982.

Noten en bronnen:

- (1) Edward Welby Pugin (1834-1875): zoon van August Pugin, mede-architect van Westminster Parliament. Edward was een gevierd Londens bouwmeester. De rekeningen van het kasteel vermelden al van bij het eerste optreden van Pugin, de bakking van een eerste lading stenen op basis van klei uit de vijver. De funderingen waren pas gelegd, toen er tussen de architect en de eigenaar onenigheid ontstond over de uitvoering van het contract.
Zie: Véronique Cogels-van Caloen in "De woonstede door de eeuwen heen", maart 1977, nr. 33, p. 14-24 over het kasteel van Loppem.
Zie ook: Véronique Cogels-van Caloen in "Le château neo-gotique de Loppem 1858-1865", onuitgegeven licentiaatsthesis, Louvain-la-Neuve, 1979.
- (2) J. Helbig: "Le baron Béthune, fondateur des écoles Saint-Luc", Rijsel/Brugge, Desclée De Brouwer & Cie, 1906, p. 114.
- (3) J. Helbig: o.c. p. 114. Zie ook (1).
- (4) Jean-Baptiste Béthune sr.: (Kortrijk 25-4-1821, Marke 18-6-1894). Volgde viool- en tekenlessen te Leuven, waar hij ook filosofie en rechten volgde. Richtte in 1854 te Brugge een atelier voor glasschilderkunst op. In 1858 verzocht Charles van Caloen hem het werk van Pugin te Loppem voort te zetten. Zie (1).
- (5) A. Vervenne en A. Dhondt: "Geschiedenis van Loppem", Heemkundige kring Loppem, 1974.
- (6) Joseph-Marie-Louis-Victor van Caloen (Brugge 12-3-1853, Cap d'Antibes 16-1-1932): trad op 11 nov. 1872 binnen bij de Benediktijnen van Maredsous onder de naam Dom Gérard. Trok in 1893 naar Brazilië om er de Benediktijnerorde nieuw leven in te blazen. Stichtte in 1902 de Sint-Andriesabdij Zévenkerken en werd er de eerste abt. Zie: Jean van Caloen: "Histoire généalo-

gique de la maison de Calonne et van Caloen en Tournaisis et au comté de Flandre", ed. "Tradition & Vie" Bruxelles, MCMLIX (niet in de handel).

- (7) Het is niet uitgesloten dat sommige nachtegaalgedichten van Gezelle hun ontstaan vonden in Loppem.
- (8) Savina-Louise-Joséphine de Gourcy Serainchamps (Gent 17-7-1825, Loppem 7-9-1912): huwde op 19-4-1874 Charles van Caloen in de kasteelkapel van Mianoye. Zie (1) en (6).
- (9) (a) A. Demeulemeester: "Notities bij een vriendschap. Gezelle en Jozef van Caloen" in Biekorf 73, 1972, p. 135 e.v.
- !! (b) Baron Roland van Caloen heeft het over Franse neven, Romeinse Monsignori, Engelse baronets en een bont allegaartje van tafelschuimers, die geregeld op bezoek kwamen.
Zie "De woonstede... nr. 33, maart 1977, p. 10.
- (10) Te Kortrijk werd Gezelle in 1888 door de familie de Béthune als aalmoezenier voor het kasteel van Marke aangevraagd. De bisschop willigde dit verzoek echter niet in.
Zie André Demeulemeester: "Gezelle aangevraagd als kasteelaalmoezenier" in Biekorf 70, 1969, p. 180-181.
- (11) Jan Faict (1813-1894): superior van het Roeselaarse Klein Seminarie in de eerste jaren dat Gezelle er leraar was. Werd achtereenvolgens vicaris-capitularis in 1856 en bisschop van Brugge in 1864.
Mgr. Faict was een oud-studievriend van Charles van Caloen te Roeselare en ook een anglofiel.
- (12) J. de Mûêlenaere: "Rond Gezelles reizen naar Engeland" in Gezelliana, jrg. XI, 1981-1982, p. 91-92.
Zie ook (9,a)
- (13) Over de vriendschap van Gezelle-Wiseman, zie Gezelliekroniek 9, p. 113-114: "De laatste ontmoeting van Gezelle met kardinaal Wiseman" door A. Demeulemeester. - Zie ook: A. Walgrave: "Het leven van Guido Gezelle I", Amsterdam, 1923, p. 310 e.v.

- (14) Gezelle was vice-rector van het Engels Seminarie te Brugge (waar priesters voor Engeland opgeleid werden) van Pasen 1861 tot 1866.
- (15) Zo noteert Joseph van Caloen (Dom Gérard van Caloen) in "Mes mémoires", Archief Sint-Andriesabdij.
- (16) Gezelle was onderpastoor van Sint-Walburga (Brugge) van oktober 1865 tot September 1872.
- (17) 't Jaer 30: van 17-7-1864 tot november 1869 schreef Gezelle in dit weekblad polemieken tegen Nasten den Bril van de Brugse, liberale krant "De Westvlaming". 't Jaer 30 was ontstaan uit een verkiezingsblaadje uit 1863 dat de katholieke politici steunde.
- (18) L. Schepens: "De provincieraad van West-Vlaanderen 1836/1921", Lannoo, Tielt-Amsterdam, 1976.
- (19) Jubileumuitgave, Brieven van, aan en over Gezelle II, nrs. 182b, 183a, 185a, 186b, 187b.
- (20) L. Schepens: "Guido Gezelle, ijveraar voor de mis-sies" in Album Antoon Viaene, Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, Brugge, 1970, p. 285 - 295.
- (21) Einde 1865 was Gezelle gestart met "Rond den Heerd, een leer- en leesblad voor alle lieden". De briefwisseling met Rond den Heerd is met de overname van het blad in 1871-1872, in het bezit van A. Duclos gekomen. E. H. Michiel English kwam na de dood van Duclos, in het gezit van diens archief. De provincie West-Vlaanderen kocht voor enkele jaren het archief Duclos-English aan.
- (22) O.a. "De Vier Kruisreliquien", verschenen in afleveringen in Rond den Heerd 1869-1870. Verscheen in 1871 ook in boekvorm.
- (23) (a) E. H. Michiel English twijfelde aan J. van Caloens vertrouwdheid met het Nederlands: "M. l'abbé English exprimait l'opinion que l'ouvrage en question de Joseph van Caloen ne devait lui être attribué qu'assez symboliquement. Il aurait sans

doute réuni les matériaux, mais la rédaction serait pratiquement de la plume de Gezelle".

(b) Dom Francis de Meeûs zegt het genuanceerder en naar onze mening veel correcter: "On n'exclut pas une "supervision" du maître, et quelques corrections de style, ce que l'on a toujours admis". Hij baseert zich op de kennis van het Nederlands waarvan J. van Caloen blijk geeft in het onuitgegeven "Leven van mijn ouders". Het handschrift berust in het huisarchief van Caloen te Loppem en werd geschreven tussen 1870 en 1873.

Zie Dom Francis de Meeûs O.S.B.: "Guido Gezelle et Monseigneur van Caloen" in "Les Cahiers de Saint-André", jrg. 1963, nr. 2, p. 10-20 en nr. 4, p. 11-21.

- (24) L.-L. De Bo: "Westvlaamsch Idioticon", facsimile-uitgave, 1976, Familia et Patria, Handzame.
- (25) Brieven van J.M. van Caloen aan Guido Gezelle van 3 maart 1869 en 21 mei 1869. Bewaard in het Prov. Bib. Archief onder nr. 11 AB2.
- (26) Jean-Baptiste Béthune jr. (1853-1907): zoon van J.-B. Béthune sr. (zie 4). Hij was burgemeester van Oostrozebeke en gouverneur van West-Vlaanderen van 1903 tot 1907. Was een goede vriend van Joseph van Caloen. (Gegevens, ingewonnen bij de familie Béthune door Dom Jean-Damascène Broekaert O.S.B.)
- (27) (a) "Naast Weale, den Engelsch-Brugschen oudheidkundige, vormde Gezelle naar zijne hand een cenakel van medeschrijvers voor het blad (Rond den Heerd)... Rembry, Jan Bethune, Van Caloen. Hij vergaderde ze in zijn huis, hij gaf hun onderwerpen en gedachten in volgens ieders bijzonderen aanleg en bekwaamheid; hij verbeterde hunnen opstel voor taal en stijl. Baron Bethune en baron J. Van Caloen heeft hij, mag men zeggen, Vlaamsch leeren schrijven".
A. Walgraeve: o.c. p. 340-342.
(b) A. Demeulemeester: "Notitiés...", Biekorf 73, 1972, p. 237-239.

Bijlage: brief van Jozef van Caloen aan Jean-Baptiste Béthune jr.

- (28) A. Demeulemeester: o.c. p. 238.
- (29) A. Demeulemeester: o.c. p. 140.
- (30) A. Duclos: "Rapport sur la situation et les progrès de la Société archéologique de Bruges et de son Musée pendant la première période décennale de son existence 1865-1875", Bruges, A. De Zuttere, 1877, p. 7.
- (31) Rond den Heerd 1868-1869, p. 214-215, 254-255, 303-304, 319-320, 335-336.
- (32) Jub. Brieven II, p. 144, nr 122b. Niet gedateerde brief. Heel waarschijnlijk van oktober 1872. A. Demeulemeester dateert hem 21 oktober 1872, na controle van het huisarchief van Caloen. Zie Biekorf 73, 1972, p. 234.
- (33) Jub. Brieven II, p. 145, nr. 122b.
- (34) Jub. Brieven II, p. 151, nr. 128b.
Kan. Adolf Duclos (1841-1925): grote promotor van de neo-gotiek, met sterke belangstelling voor monumentenzorg. Hoofdredacteur van Rond den Heerd in 1871 en eigenaar enige tijd later. Schreef het bekende "Bruges, histoire et souvenirs", Brugge, 1910.
- (35) F.M. : "Deux lettres de Dom Gérard van Caloen à Guido Gezelle", in "Les Cahiers de Saint-André", 1963, nr. 4, p. 24-26.
- (36) Jub. Brieven II, p. 214, nr 182b.
- (37) Jub. Brieven II, p. 214-215, nr 183a.
- (38) Biekorf, 1892, p. 135-136. In Biekorf, 1958, p. 143-146, heeft M.E. (Michiel English ?) het over hetzelfde onderwerp in een uitvoerig artikel.
- (39) Jub. Brieven II, p. 217, nr. 186b.
- (40) Biekorf, 12, 1901, p. 129-134.
- (41) L. Gh. dateert het ontstaan van deze wandschildering in 1870.
- (42) Jub. Brieven II, p. 220, nr 190b.

- (43) Ernest van Caloen: jongste zoon van Charles van Caloen en broer van Joseph.
Zie Jean van Caloen: o.c. p. 332.
- (44) Biekorf, 1902, p. 135-136. Lodewijk van Caloen werd begraven te Loppem. Zie Jean van Caloen: o.c. p. 332.
- (45) R. Van Sint-Jan: "Guido Gezelle's avonturen in de journalistiek", Lannoo, Tielt, 1954.
- (46) K. Van Isacker: "Werkelijk en wettelijk land", De Nederlandsche Boekhandel, 1955 en id.: "Herderlijke brieven over politiek", DNB, 1969.
- (47) Paul Devaux (1791-1880): liberaal voorman, parlements lid voor Brugge van 1831 tot 1863 en gemeenteraadslid te Brugge van 1837 tot 1875.
Koen Rotsaert: "Brugse straten, Brugse namen", Brugge, 1973.
- (48) Jean van Caloen: o.c. p. 314.
- (49) Fr. Baur: Guido Gezelle's Dichtwerken, derde herziene druk (dundrukeditie); 4 delen, Standaard-Boekhandel, Antwerpen, 1950 (?). Hier wordt geciteerd uit deel IV p. 499-506.
- (50) Joseph van Caloen: "Mes mémoires", archief Sint-Andriesabdij.

DE "VELTMEULEN" TE ZEDELGEM

J. POLLET

Met deze bijdrage willen we een kleine aanvulling brengen bij het zeer degelijke artikel van G. CAPPON, De Lepemolen en zijn bewoners, ZILLEGHEM, 2e jrg. 1981 p. 34-41.

De eerste vermelding van een molen op het VELD van Zedelgem vinden we in de parochierekening van 1654. Daar lezen we dat Jacques MESSIAEN belasting betaalt op 1 lijne land, gelegen in de heerlijkheid van den Houtschen op Zedelgem en daarbij staat: "den selven (=Jacques Messiaen) op zijn meulen: 3 gemet". Dit betekent dat Jacques Messiaen als belasting voor zijn molen evenveel moet betalen als iemand die 3 gemet land (belastbare oppervlakte) gebruikt. Ook in de parochierekeningen van 1651, 1652 en 1653 vinden we Jacques Messiaen vermeld in de lijst der belastingbetalers, getakseerd op 3 gemet, zonder dat daarbij uitdrukkelijk de molen wordt genoemd. De dorpsmolen daarentegen, waar Maeijken, weduwe Lucas van Houtte dan maalde, was getakseerd op 8 gemet. (1)

Zo mogen we veronderstellen dat omstreeks 1650 de bewoning op het Zedelgemse VELD in die mate voldoen-

de was geworden om er het bestaan te verzekeren van een molen en molenaar. Het VELD waarover hier sprake omvatte gans het zuidelijk deel van Zedelgem, gelegen ten zuiden van Zuidwege. Het omvatte: de LEPE, waarvan ook een deel op Aartrijke en op Torhout lag en verder het Eerste en Tweede LOOVELD, die zich ten oosten van de LEPE uitstrekten tot aan Ruddervoorde. Nu vinden we daar Veldegem en een gedeelte der St.-Elooisparochie. Doorheen de LEPE liep de "IJPERWEGH": de heerweg van Brugge over Torhout naar Ieper, nu: Lepemolenstraat en Boudewijn Hapkinstraat.

Het is langsheen de Ieperweg dat Jacques Messiaen zijn molen had opgetimmerd. Omdat hij op het Zedelgemse VELD stond, werd hij de "VELTMEULEN" genoemd; later: LEPE-molen of LEPELMÖLEN. Men had hem evengoed de Veldegemse molen kunnen noemen. We vinden b.v. te Aartrijke in 1624 dat "den veltschen kerckwegh" ook genoemd wordt "den veldegemschen kerckwegh". (2)

De naam "VELTMEULEN" vinden we voor het eerst uitdrukkelijk vermeld in disrekening 1659. We lezen er dat Arnout SONNEVILLE "maelende opde veltmeulene" rogge-meel levert aan de armen in opdracht van de dis. Deze Arnout SONNEVILLE komt vanaf 1658 voor op de lijst der belastingbetalers. Hij zal dus als molenaar opgevolgd zijn aan Jacques Messiaen. In disrekening 1661 wordt Arnout Sonnevillle genoemd: "meulder opde veltmeulen deser prochie". (3)

Opvolger van Arnout Sonnevillle is Joos TERMOTE, die in disrekening 1662-1664 genoemd wordt "meulenaere opde veltmeulen". Waarschijnlijk tot omstreeks 1678 blijft Joos Termote malen op de "veltmeulen". Door een zwaar ongeval getroffen, moest hij het molenaar-

schap opgeven. Hij werd zelfs behoeftig, zodat hij op de kosten van de dis moest verpleegd worden. In disrekening 1677-1679 lezen we dat de dis 8 lb.gr. betaalt aan meester-chirurgijn Michiel Forret "over gecureert (verzorgd) t'hebben het accident daermede Joos Termote langent tijdt gelegen heeft in zijn borst, leveringhe van medecijnen en anders". Het kwijtschrift is gedateerd "11 Meije 1680". Zo zien we dat het molenaarschap op de "veltmeulen" geen rijk bestaan verschafte aan molenaar Joos Termote. (4)

Pieter ROSSEEL volgt Joos Termote op als molenaar. Voor het leveren van roggemeel aan de armen, tot 29 juli 1679, wordt hem door de dis 18 lb. 4 s. 11 gr. betaald. In disrekening 1680-1682 wordt Pieter Rosseel genoemd "meulenaere opde veltmeulene deser prochie". Van 1691 tot 1707 vinden we in plaats van Pieter Rosseel, Jan de PAUW als molenaar op de "veltmeulen". Zo lezen we in disrekening 1705-1706 dat Jan de Pauw 3 lb. 19 s. 6 gr. ontvangt van de dis "over leverijnghe van multer tot backen broodt voor den aermen deser disch". (5)

Vanaf 1707 is Pieter Rosseel terug op de "veltmeulen". Hij overlijdt op 27 maart 1717 en zijn weduwe Joanna de Backere hertrouwt met Joannes BRAEM, die zo molenaar werd. In disrekening 1719-1721 en 1722-1724 wordt Joannes Braem genoemd "mulder deser prochie". (6)

In disrekening 1725-1727 wordt een zekere Joannes VERVLIET vermeld als molenaar en hij ontvangt van de dis 5 lb.gr. voor "leverijnghe van meel aende aerme lieden deser prochie ten jaere 1727". (7)

De volgende molenaar is Anthone TANGHE, die in disrekening 1728-1730 vermeld wordt als "meulenaere opde

Lepelmeulen". Naar mijn weten is dit de eerste maal dat de benaming "Lepe molen" wordt gebruikt. (8)

In disrekening 1734-1736 en 1737-1739 wordt Anthonne TANGHE genoemd "meulenaere opde Lepel meulen". (9)

Vanaf disrekening 1743-1745 zien we dat vidua (weduwe) Pieter DOUBELS maalt op de Lepe molen. Zij moet dus omstreeks 1743 opgevolgd zijn aan Anthonne Tanghe. (10)

De volgende molenaar op de Lepe molen is Pieter MUIJLLE, die vermeld wordt in disrekening 1749-1751. Omstreeks 1749 zal hij dus opgevolgd zijn aan weduwe Pieter Doubels. Volgens Status Animarum, opgemaakt op 28 en 29 april 1755 was Pieter Muijlle, afkomstig uit Oostnieuwkerke, gehuwd met Barbara de Munster uit Torhout. Dan hadden ze een meisje van 2 jaar oud, Joanna, en een jongetje van 3 maand, Joannes. Guillielmus de Clerck uit Roeselare was er knecht en Helena Stubbe meid. (11)

Pieter Muijlle blijft op de Lepe molen malen tot 1 mei 1756. We lezen in disrekening 1755-1757 dat hij 2 lb. 12 s. 6 gr. ontvangt van de dis voor "leveringhe van ruggemeel ende groot aende aerne lieden deser prochie t'zedert de latste rekeninghe (22 juli 1755) tot den eersten Meije 1756". Vanaf 1 mei 1756 wordt Pieter van HOUTTE molenaar op de Lepe molen en voor het leveren van roggemeel aan de armen van 1 mei 1756 tot de "dach deser liquidatie (12 juli 1758)" wordt hem door de dis 10 lb. 17 s. 8 gr. betaald. (12)

Bronnen:

- (1) Rijksarchief Brugge (R.A.B.) Vrije, Registers nr 6646.
- (2) De LEPE vinden we voor het eerst vermeld in 1297: "de capellania Petri de Lepe".
+ 1300: "ende was ghewisselt omme lant... ter Lepe in Artrike".
1301: "apud grangiam in Lepe" (bij de hofstede - van het St.-Janshospitaal - in Lepe). Zie De Flou, Toponymisch Woordenboek t. IX, 588 - 592.
- (3) R.A.B. Vrije Registers nr 6646 en 14207.
- (4) ibidem nr 14207.
- (5) ibidem nr 14207 en 14208.
- (6) ibidem nr 14212 en 14213.
- (7) ibidem nr 14214
- (8) ibidem nr 14215. De eerste vermelding van de Lepe Molen bij De Flou o.c. t. IX, 596 is uit 1790.
- (9) R.A.B. Vrije Registers nr 14217 en 14218.
- (10) ibidem nr 14220.
- (11) ibidem nr 14222. Status Animarum 1755 in Kerkarchief Zedelgem nr 87. In een Status Animarum tekende de pastoor alle gezinnen op met ouders, kinders en dienstpersoneel.
- (12) R.A.B. Vrije Registers nr 14224.

DE ONDERPASTORIE VAN ZEDELGEM

IN DE PERIODE 1735 - 1775.

Géry CAPPON

Frederik T. Ronse verhaalt in zijn "Geschiedenis van Zedelghem en Veldeghem" pag. 106 - 109 de opeenvolgende woningen voor de onderpastoor. Het midden van de 18de eeuw komt evenwel niet aan bod. Voor de periode 1735 - 1775 volgen enkele aanvullende gegevens.

Volgens een akte van 3 februari 1735 schonk Jan fs. Jan Van Maele een stuk grond aan de onderpastorie van Zedelgem. Het had een oppervlakte van 2 1 63 r en was in de ommeloper bekend in het eerste begin artikel 36. Deze schenking was belast met een jaarlijkse "gerecommandeerde misse tot lavenisse vande ziele van Jan Van Maele" (sr.) te lezen. Anderzijds was de grond zelf belast met een cijnsrente van 1 gr. 1/2 per jaar, waarvan twee derde aan E.H. Kunnik Van Outryve en één derde aan mevr. Van Haveskerke.

De toenmalige onderpastoor E. H. Nicolaas Roberse heeft er de woning laten bouwen: "de huijsinghe daer

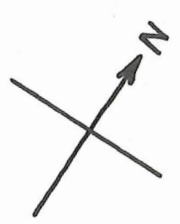
oppe staende is gedaen nieuwe maecken door heer ende meester Nicolaus Roberse ten selve tijde onderpastor der voorseijde prochie van Zedelghem". E.H. Roberse, die in 1742 te Beerst pastoor werd, heeft de woning overgelaten aan de onderpastorie van Zedelghem, evenwel op voorwaarde dat na zijn overlijden een eeuwige mis zou gecelebreerd worden ter zijner intentie, "in redemptie van het ghebaw door hem besorgh't ende ghestelt".

De woning heeft nauwelijks 40 jaar dienst gedaan als onderpastorie, aangezien reeds in 1774 plannen waren om een nieuwe onderpastorie op te richten.

Jan Baptista De Laeter, onderpastoor te Zedelgem in 1774, werd door de bisschop van Brugge op 12 juli 1774 gemachtigd de onderpastorie te verkopen, wat dan ook gebeurde op 1 oktober van hetzelfde jaar. De opbrengst van de verkoop bedroeg 72 lb. gr., die moest aangewend worden voor de bouw van de nieuwe onderpastorie alhoewel "dese penningen geensins genoeghsaem en sullen zyn".

Op het erf van de onderpastorie stonden vijf jonge appelbomen en "heirenthaeghen" die niet mee verkocht werden. Hetzelfde gold voor een "gloriette (= prieel) ten wintersaeijsoene uijt te doen ende te vertransporteren". De koper, Guillielmus Dousselaere uit Sint-Andries, die gehuwd was met Maria Theresia Teerlynck, "sal commen in het ghebruijck van het landt met half maerte 1775 ende van de woonste te meye 1775", waaruit we kunnen besluiten dat de nieuwe onderpastorie betrokken werd op 1 mei 1775.

Guillielmus Dousselaere heeft de oude onderpastorie

waarschijnlijk zelf nooit bewoond. Toen hij op 28 februari 1784 de woning opnieuw verkocht aan Jan Vandenheede van Sint-Baafs, was de oude onderpastorie verhuurd aan Maarten Lievens.

Zonder nadere detaillering schrijft F.T. Ronse op pag. 107 in verband met de nieuwe onderpastorie: "...drie missen te doen lezen, eene voor E.H. Nicolaas Roberse, een tweede voor E.H. Carolus Peemans en een derde voor Joannes en Anna Vanmaele..."

E.H. Carolus Peemans, pastoor van Sint-Gillis te Brugge, schonk 100 lb. gr. voor de bouw van de nieuwe onderpastorie te Zedelgem, op voorwaarde dat deze zou afgelost worden over een periode van 25 jaar aan 4 lb. gr. per jaar en dat de onderpastoor van Zedelgem zich zal houden een gelezen mis te celebreren "tot eeuwigen daege". De twee andere missen waarmee de nieuwe onderpastorie belast is, waren getransporteerd van de oude naar de nieuwe onderpastorie: enerzijds voor Nicolaas Roberse en anderzijds voor de kinderen van Jan Van Maele (Jan en Isabella i.p.l.v. Anna).

Noot: Nicolaas Roberse was onderpastoor te Zedelgem vanaf 1734 tot 1742. Hij was terzelfdertijd ook onderpastoor te Aartrijke. In 1742 werd hij pastoor te Beerst alwaar hij op 55-jarige leeftijd in 1760 overleed.

Bronnen:

- R.A.B.: Brugse Vrije Registers nr 16177 fo. 174 r - 175 v. (autorisatie)
- R.A.B.: Brugse Vrije Registers nr. 16178 fo.125 v - 126 v. (01.10.1774; verkoop door G. Dousselaere)
- R.A.B.: Brugse Vrije Registers nr. 16193 fo. 70 r,v. (28.02.1784; verkoop door G. Dousselaere)

OP DE BOEKENPLANK

PEIRSEGAELE, *Willy*

De Romaanse doopvont van Zedelgem. Zedelgem, Heemkundige Kring "Pastoor Ronse", 1982. 42 blz. Foto's Hugo Liebe.

De Romaanse doopvont van Zedelgem is al in heel wat brochures en artikels beschreven en geroemd. Geen historisch werk dat de Romaanse kunst in onze streken behandelt kan de doopvont van de St.-Laurentiuskerk over het hoofd zien.

Waar vroeger uitgegeven publikaties met eerder bescheiden illustratiemateriaal bedacht werden, krijgen we met deze uitgave een ruime compensatie.

Dit boek stelt alle voorgaande in de schaduw door zijn opvatting en vormgeving. De illustratie komt zeker op de voorgrond. Met bladspiegel-vullende foto's die met de meest moderne technieken genomen werden, wordt het een kijkboek met begeleidende tekst.

En toch. Die tekst is onmisbaar bij het illustere fotomateriaal. De auteur weet, zonder opdringerig te zijn wat ruimte betreft, het monument zowel historisch, godsdienstig als kunsthistorisch te benaderen en te belichten.

Menig kunstliefhebber en zeker degenen die hier ten doop gehouden werden, zullen dit werk naar waarde weten te schatten.

KRINGLEVEN

24 oktober 1982

Bezoek aan het museum voor volkskunde te Brugge.

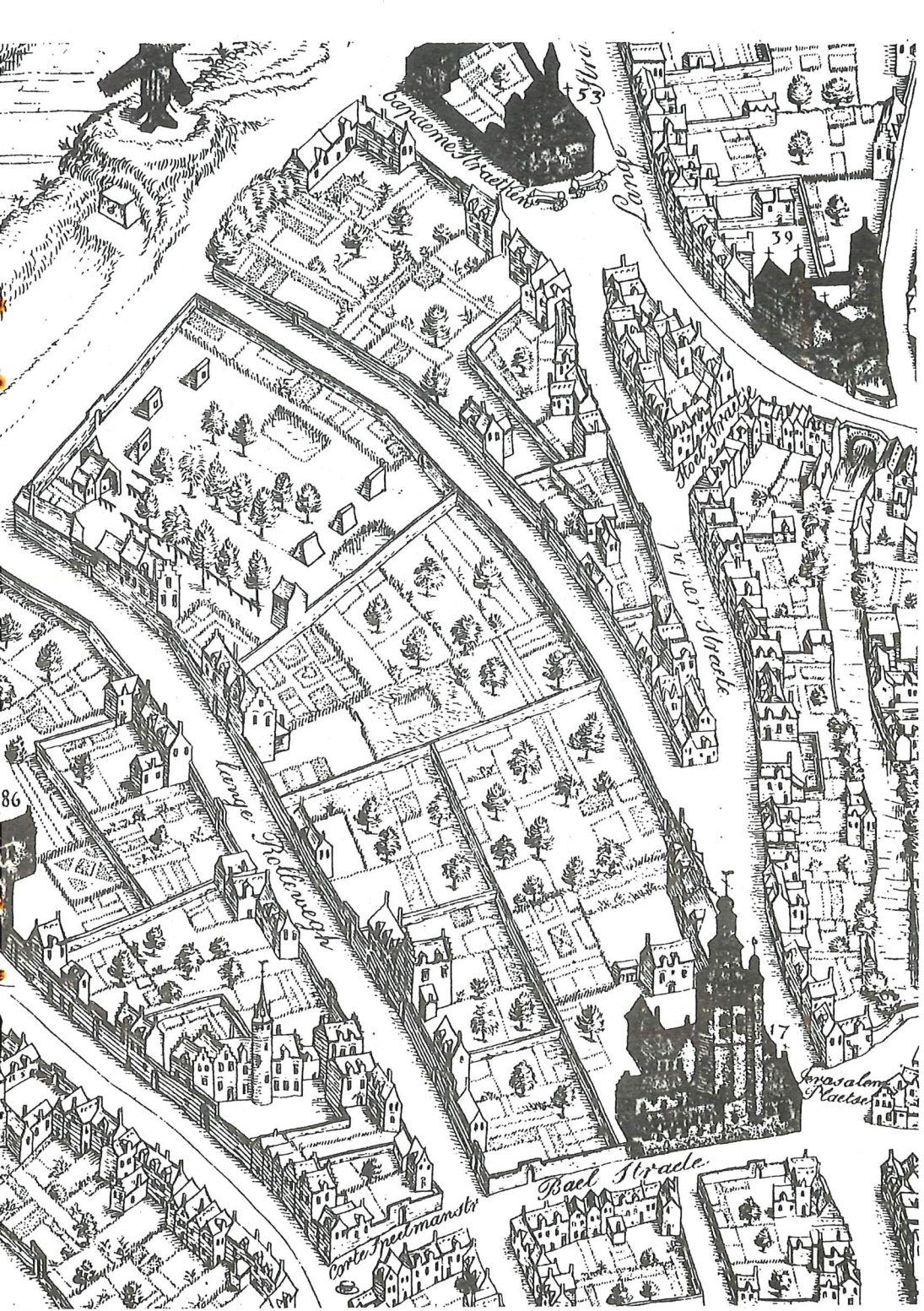
Onder een stralend najaarszonnetje reed ons karavaantje naar de Rolleweg te Brugge om er, met de voorhoede - alles samen een 40-tal man - een bezoek te brengen aan het museum voor volkskunde.

Onze gids, dhr. Vrielinck, leidde ons doorheen de verschillende kamers van de voormalige "schoenmakers rente" en wist ons te boeien met tal van wetenswaardigheden en te wijzen op allerhande historische details die voor onze grootouders alledaagse werkelijkheid waren.

Achteraf leidde hij zijn aandachtig publiek door voormalige Brugse meersen - nu verkaveld en volledig bebouwd - naar de Godshuizen "Elisabeth Zorge" en de Jeruzalemkerk, de enige kerk van Brugge in privébezit, waarover hij zeer gewaardeerde uitleg verschafte.

Het werd een aangename en leerzame namiddag.

Ter aanvulling: hiernaast het verkende gebied in Brugge zoals Marcus Gheeraerts het in 1562 kende en tekende.

	p.
ARNOU Patrick - Vroeger en Nu	60
CAPPON Géry - De herberg "De Gouden Leeuw"	91
- De hoeve "Noortweghe" en haar bewoners	63
- De onderpastorie van Zedelgem in de periode 1735 - 1775	161
DENYS Bertrand - Guido Gezelle, huisvriend der van Caloens te Loppem	132
- Norbert Fonteyne, een vergeten schrijver ?	43
POLLET Jules - Pastoors te Zedelgem in de zestiende eeuw	4
- Een en ander over de Kerkfabriek te Zedelgem tijdens de XVIIe eeuw	33
- Zedelgem tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609 - 1621)	99
- De "Veltmeulen" te Zedelgem	156
Merkwaardige giften aan onze Kring	87
Kringleven: Vertelavond: De zaak Peltzer	87
Uitstap: Museum voor volkskunde	166
Op de boekenplank:	
Pollet Jules: Bijdragen tot de geschiedenis van Aartrijke	127
Peirsegaële Willy: De Romaanse doopvont van Zedelgem	165